

Datum van inontvangstneming : 23/10/2025

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-594/25 – 1

Zaak C-594/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

9 september 2025

Verwijzende rechter:

Landgericht Lübeck (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing

4 september 2025

Verzoekende partij:

KL

Verwerende partij:

Vodafone GmbH

Landgericht Lübeck

Beslissing

In het geding

KL, [OMISSIS]

- verzoeker -

[OMISSIS]

tegen

Vodafone GmbH, [OMISSIS]

- verweerster -

[OMISSIS]

wegens vorderingen uit hoofde van de algemene verordening gegevensbescherming

heeft de 15. Zivilkammer van het Landgericht Lübeck (rechter in eerste aanleg Lübeck) [OMISSIS] op

4 september 2025 na de terechtzitting op 3 juli 2025 als volgt beslist:

I. De behandeling van de zaak wordt geschorst.

II. Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie worden ter uitlegging van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming, AVG, PB EU L 119 van 4 mei 2016, blz. 1) de volgende vragen voorgelegd met het verzoek om een prejudiciële beslissing:

1. Moet artikel 6, lid 1, onder f), AVG aldus worden uitgelegd dat deze bepaling van toepassing is op situaties waarin uitspraak erover moet worden gedaan of het rechtmatig is dat mobielelefoniebedrijven aan privaatrechtelijke kredietinformatiebureaus informatie doorzenden die geen betrekking heeft op negatieve betalingservaringen of andere niet-conforme gedragingen, maar op de totstandkoming, uitvoering en beëindiging van een overeenkomst (hierna: „positieve gegevens”)?

2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: Moet artikel 6, lid 1, onder f), AVG aldus worden uitgelegd dat deze bepaling hoe dan ook niet kan rechtvaardigen dat positieve gegevens van mobielelefoniebedrijven zonder toestemming van de betrokkenen aan privaatrechtelijke informatiebureaus worden doorgezonden, wanneer deze bureaus de doorgezonden gegevens vervolgens ook voor het opstellen van profielen (toekennen van scores) gebruiken?

3. Indien de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord of de eerste en de tweede vraag bevestigend worden beantwoord: Moet artikel 82, leden 1 en 2, AVG aldus worden uitgelegd dat er ook sprake is van een schadeveroorzakend verlies van controle, wanneer positieve gegevens door mobielelefoniebedrijven zonder toestemming van de betrokkene aan privaatrechtelijke informatiebureaus zijn doorgezonden en daar ten vroegste na aanzienlijk meer dan een jaar zijn gewist en de betrokken consument bij het sluiten van de overeenkomst op de hoogte werd gebracht van de doorzending van deze gegevens?

Motivering

I. Feiten en hoofdgeding

Verzoeker stelt een verbodsactie in tegen verweerster en vordert vergoeding van immateriële schade wegens het doorgeven van persoonsgegevens.

1. Verweerster is een telecommunicatiebedrijf. Partijen zijn gebonden door een overeenkomst voor mobiele telefonie die op 9 december 2021 is gesloten. Door het sluiten van de overeenkomst ontving verzoeker een simkaart en daarmee de mogelijkheid om via het door verweerster ter beschikking gestelde mobiele netwerk te bellen en gegevens uit te wisselen of te ontvangen. Als onderdeel van de sluiting van de overeenkomst verstrekke verweerster aan verzoeker een informatieblad over gegevensbescherming, waarin onder meer het volgende is vermeld:

„[...]”

4. Kredietwaardigheidsonderzoek

a. Onderzoek door SCHUFA [...]

Wij verstrekken in het kader van de contractuele relatie verzamelde persoonsgegevens betreffende de aanvraag, de uitvoering en de beëindiging van de overeenkomst, zoals uw naam, geboortedatum en IBAN, alsmede gegevens over niet-conform of frauduleus gedrag aan SCHUFA Holding AG [...] („SCHUFA”). De rechtsgrondslagen voor deze doorzendingen zijn artikel 6, lid 1, onder b), en artikel 6, lid 1, onder f), AVG, in samenhang met ons gerechtvaardigde belang om het risico van wanbetaling tot een minimum te beperken en fraude te voorkomen. De uitwisseling van gegevens met SCHUFA [...] dient ook ter nakoming van wettelijke verplichtingen om de kredietwaardigheid van klanten te beoordelen (§§ 505a en 506 van het Bürgerliche Gesetzbuch (burgerlijk wetboek). SCHUFA (...) verwerk[t] de ontvangen gegevens en gebruik[t] deze ook voor het opstellen van profielen (toekennen van scores) om haar contractuele partners in de Europese Economische Ruimte en Zwitserland en, indien van toepassing, andere derde landen (voor zover hiervoor een adequaatheidsbesluit van de Europese Commissie bestaat) informatie te verstrekken, onder andere om de kredietwaardigheid van natuurlijke personen te beoordelen („toekennen van kredietscores”).

Los van het toekennen van kredietscores ondersteunt SCHUFA haar contractuele partners door middel van profileringen bij het opsporen van opvallende situaties (bijvoorbeeld om fraude bij postorderverkoop te voorkomen). Daartoe worden aanvragen van contractuele partners van SCHUFA geanalyseerd om deze te controleren op eventuele anomalieën. Deze berekening, die voor elke contractuele partner afzonderlijk wordt uitgevoerd, kan ook adresgegevens, informatie over de vraag of en in welke

functie in algemeen toegankelijke bronnen een vermelding over een publieke persoon met overeenstemmende persoonsgegevens bestaat, alsook geaggregeerde statistische informatie uit de SCHUFA-databank omvatten. Deze procedure heeft geen gevolgen voor de kredietwaardigheidsbeoordeling en het toekennen van kredietscores.

Meer informatie over de activiteiten van SCHUFA vindt u online op www.schufa.de/datenschutz.”

Op 10 december 2021 stuurde verweerster de volgende gegevens over de op de dag ervoor gesloten overeenkomst voor mobiele telefonie door naar SCHUFA Holding AG (hierna: „SCHUFA”): naam, geboortedatum, adres, datum van sluiting van de overeenkomst en nummer van de overeenkomst. Verzoeker had geen toestemming gegeven voor de doorzending van de gegevens aan SCHUFA.

Op 19 oktober 2023 publiceerde SCHUFA, die naar eigen zeggen beschikt over informatie over 68 miljoen natuurlijke personen, een persbericht waarin werd meegedeeld dat zij had besloten om de telecommunicatiegegevens uit de accounts te wissen. In dit verband kondigde SCHUFA ook aan dat de positieve gegevens in de kredietscore waren opgenomen, omdat deze van invloed zouden kunnen zijn op het risico van wanbetaling. In het persbericht staat letterlijk het volgende:

„3. Wat kan het effect van gegevenswissing op mijn score zijn?

In de eerste plaats: Uit onze analyses voorafgaand aan de wissing is gebleken dat de scores gemiddeld slechts marginaal veranderen. Voor 53 procent van de personen zal de score lager zijn na het wissen, voor 47 procent zal deze hoger zijn (hoe hoger hoe beter). De analyse betrof de impact op de bankscore, de score die SCHUFA het vaakst ter beschikking stelt voor kredietbesluiten.

4. Waarom verbetert of verslechtert mijn score?

Met name voor personen die reeds lang (meer dan vijf jaar) een contractuele relatie hebben met een telecommunicatiebedrijf, heeft de informatie over de bestaande overeenkomst een positief effect op de kredietscore. Ook personen waarvoor weinig of geen andere gegevens beschikbaar waren bij SCHUFA, hadden baat bij informatie over accounts op het gebied van telecommunicatie. Indien echter veel overeenkomsten door telecommunicatiebedrijven zijn aangemeld, kan dit – statistisch gezien – een negatieve invloed hebben op de kredietscore, aangezien aan elke overeenkomst een betalingsverplichting is gekoppeld.”

2. Verzoeker betoogt dat hij bij het sluiten van zijn overeenkomst voor mobiele telefonie met verweerster niet wist dat deze laatste contractuele gegevens aan SCHUFA zou doorgeven. Verzoeker gaat ervan uit dat de door verweerster door de doorzending veroorzaakte SCHUFA-registratie gevolgen heeft voor zijn SCHUFA-score. Dit doet volgens hem afbreuk aan verzoekers

ontplooiingsvrijheid bij het inrichten van zijn leven, bijvoorbeeld met betrekking tot de keuze van de telecommunicatieaanbieder, de internetprovider of de contractvorm die door SCHUFA Holding AG waardevoller wordt geacht dan de telkens andere.

Verzoeker heeft gevorderd verweerster te veroordelen om in de toekomst geen positieve gegevens, dat wil zeggen persoonsgegevens die geen betrekking hebben op betalingsservaringen of andere niet-conforme gedragingen, maar informatie over de totstandkoming, de uitvoering en de beëindiging van een overeenkomst, aan kredietinformatiebureaus, te weten SCHUFA, door te zenden zonder de toestemming van verzoeker. Daarnaast heeft hij gevorderd verweerster te veroordelen tot betaling van een passende immateriële schadevergoeding aan verzoeker, waarvan de hoogte aan het oordeel van de rechter wordt overgelaten, maar ten belope van ten minste 5.000 EUR. Bovendien wenst verzoeker dat de rechter vaststelt dat verweerster verplicht is aan verzoeker alle toekomstige materiële schade en immateriële schade te vergoeden die in dit stadium nog niet kan worden voorzien, als gevolg van de ongeoorloofde verwerking van persoonsgegevens.

3. Verweerster is van mening dat de doorgifte van de contractuele gegevens aan SCHUFA rechtmatig was. De doorzending van de positieve gegevens aan kredietinformatiebureaus na sluiting van de overeenkomst voor mobiele telefonie is gerechtvaardigd ter bescherming van gerechtvaardigde belangen. De doorzending van gegevens dient volgens haar met name om fraude te voorkomen. Het gezamenlijk verzamelen van de positieve gegevens is essentieel voor mobiele telefoniebedrijven om de kans te vergroten dat frauduleuze klanten kunnen worden geïdentificeerd voordat de overeenkomst wordt gesloten. Alleen het bestaan van een gemeenschappelijke pool van gegevens stelt hen immers in staat om de (werkelijke) identiteit van een persoon te controleren en te weten of een persoon overeenkomsten voor mobiele telefonie probeert te sluiten met gebruikmaking van zijn werkelijke of een valse naam. Aan de hand van de positieve gegevens, met name op basis van de datum van de registratie, kan verweerster bovendien weten in welke periode de betrokkene hoeveel overeenkomsten voor mobiele telefonie heeft gesloten. De sluiting van een groot aantal overeenkomsten voor mobiele telefonie binnen een korte periode vormt voor mobiele telefoniebedrijven zoals verweerster een aanwijzing voor een verhoogd frauderisico. De doorzending van gegevens beschermt consumenten bovendien tegen overmatige schuldenlast. Informatiebureaus, zoals SCHUFA, ontvangen van hun contractuele partners positieve gegevens over consumenten, waardoor ze patronen van overmatige schuldenlast beter kunnen herkennen dan individuele ondernemers die kredietrisico's van consumenten op zich nemen. Ten slotte waarborgt de doorzending van de gegevens de functionaliteit van de informatiebureaus, die onontbeerlijk is voor het economisch verkeer. De doorzending van de gegevens maakt ook nauwkeuriger prognoses van het wanbetalingsrisico mogelijk.

4. De rechter heeft de zaak op 3 juli 2025 mondeling behandeld en verzoeker met name gehoord over de gestelde schade. Verzoeker, die persoonlijk werd gehoord, verklaarde dat zijn SCHUFA-score momenteel slecht was, namelijk 67 %. Hij had hier geen verklaring voor. Dit is voor hem echter geen reden voor grotere bezorgdheid. De rechter heeft partijen ook gehoord over de voorgenomen schorsing met het oog op het voeren van een prejudiciële procedure.

II. Bepalingen van het nationale recht en het Unierecht die eventueel van toepassing zijn op de onderhavige zaak.

1. Artikel 8 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

1. Eenieder heeft recht op bescherming van zijn persoonsgegevens.

2. Deze gegevens moeten eerlijk worden verwerkt, voor bepaalde doeleinden en met toestemming van de betrokkene of op basis van een andere gerechtvaardigde grondslag waarin de wet voorziet. [...]

2. Artikel 52 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

1. Beperkingen op de uitoefening van de in dit handvest erkende rechten en vrijheden moeten bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van die rechten en vrijheden eerbiedigen. Met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel kunnen alleen beperkingen worden gesteld indien zij noodzakelijk zijn en daadwerkelijk aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen beantwoorden.

3. Artikel 82 AVG

1. Eenieder die materiële of immateriële schade heeft geleden ten gevolge van een inbreuk op deze verordening, heeft het recht om van de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker schadevergoeding te ontvangen voor de geleden schade.

2. Elke verwerkingsverantwoordelijke die bij verwerking is betrokken, is aansprakelijk voor de schade die wordt veroorzaakt door verwerking die inbreuk maakt op deze verordening. [...]

3. Een verwerkingsverantwoordelijke of verwerker wordt van aansprakelijkheid op grond van lid 2 vrijgesteld indien hij bewijst dat hij op geen enkele wijze verantwoordelijk is voor het schadeveroorzakende feit.

[...]

4. Artikel 6, lid 1, onder f), AVG

1. De verwerking is alleen rechtmatig indien en voor zover aan ten minste een van de onderstaande voorwaarden is voldaan:

[...]

f) de verwerking is noodzakelijk voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde, behalve wanneer de belangen of de grondrechten en de fundamentele vrijheden van de betrokkene die tot bescherming van persoonsgegevens nopen, zwaarder wegen dan die belangen, met name wanneer de betrokkene een kind is.

III. Over de prejudiciële verwijzing naar het Hof van Justitie

Of het beroep slaagt, hangt af van de uitlegging van het Unierecht.

1. Over de toepasselijkheid van het Unierecht

Verzoeker vordert schadevergoeding op grond van artikel 82 AVG en stelt ook verbodsacties in uit hoofde van de AVG. De zaak valt onder de temporele, materiële en territoriale werkingssfeer van de AVG, en met name van artikel 82 ervan. Overeenkomstig artikel 99, lid 2, AVG is de AVG op 25 mei 2018 in werking getreden. De litigieuze doorzending van positieve gegevens met betrekking tot de gesloten overeenkomst voor mobiele telefonie vond plaats na die datum op 10 december 2021.

De AVG is ook in materieel opzicht van toepassing. Verweester heeft ook (positieve) persoonsgegevens (naam, adres, geboortedatum, datum van sluiting van de overeenkomst, nummer van de overeenkomst) verwerkt in de zin van artikel 2, lid 1, juncto artikel 4, punt 2, AVG. De doorzending van deze gegevens aan SCHUFA vormt een verwerking van de gegevens in die zin. Ten slotte is de AVG ook in territoriaal opzicht van toepassing. Verweester is de verwerkingsverantwoordelijke in de zin van artikel 4, punt 7, AVG. Zij is gevestigd in Duitsland, dus binnen de Unie.

2. Eerste prejudiciële vraag

Moet artikel 6, lid 1, onder f), AVG aldus worden uitgelegd dat deze bepaling van toepassing is op situaties waarin uitspraak erover moet worden gedaan of het rechtmatig is dat mobiele telefoniebedrijven aan privaatrechtelijke kredietinformatiebureaus informatie doorsturen die geen betrekking heeft op negatieve betalingservaringen of andere niet-conforme gedragingen, maar op de totstandkoming, uitvoering en beëindiging van een overeenkomst (hierna: „positieve gegevens”)?

In de relevante Duitse rechtspraak staat grotendeels vast dat de vraag of de doorzending van positieve gegevens aan kredietinformatiebureaus rechtmatig is, in de eerste plaats moet worden beantwoord op basis van de bepalingen van artikel 6, lid 1, onder f), AVG (zie bij wijze van voorbeeld OLG Koblenz, arrest van 12 mei 2025 – 11 U 1335/24 –, ECLI:DE:OLGKOB:2025:0512.11U1335.24.00; OLG Schleswig, arrest van 22 november 2024 – 17 U 2/24 –, ECLI:DE:OLGSH:2024:1122.17U2.24.00).

De verwijzende rechter heeft echter ernstige twijfels op dit punt.

Overeenkomstig artikel 8, lid 2, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is voor de in casu aan de orde zijnde beperkingen van het grondrecht op bescherming van persoonsgegevens een wettelijke grondslag nodig. Uit het vereiste van een wettelijk voorbehoud vloeit voort dat de wet zelf moet voorzien in „duidelijke en precieze regels betreffende de draagwijdte en de toepassing van de betrokken maatregel” (arrest van het Hof van 8 april 2014, C-293/12, EU:C:2014:238). De wettelijke regeling moet voldoende nauwkeurig zijn om de betrokkenen in staat te stellen te anticiperen op de gevolgen en zich eraan aan te passen. Met name is het onaanvaardbaar om ernstige inmengingen toe te staan zonder specifieke objectieve omstandigheden te precisieren (arrest van het Hof van 21 december 2016, C-201/15, EU:C:2016:972). Het Europese primaire recht postuleert daarmee ook het vereiste van voldoende regelgeving (zie bijvoorbeeld Calliess/Ruffert/Kingreen, 6e druk 2022, EU-GRCharta, artikel 52, punt 62). Het is niet alleen noodzakelijk dat er een wettelijke bepaling worden vastgesteld, maar het is ook vereist dat dit met voldoende nauwkeurigheid en diepgang gebeurt (arrest van het Hof van 6 december 2005, C-66/04, EU:C:2005:743). De nauwkeurigheidseisen nemen in dit verband toe naarmate de inmenging groter is (arrest van het Hof van 8 april 2014, C-293/12, CR 2015, 86-90, ECLI niet bekend).

De verwijzende rechter heeft ernstige twijfels over de vraag of artikel 6, lid 1, onder f), AVG aan deze vereisten voldoet, althans voor het in casu relevante gebied van de doorzending van positieve gegevens van particuliere marktdeelnemers aan eveneens privaatrechtelijke kredietinformatiebureaus.

Twijfels over de nauwkeurigheid van artikel 6, lid 1, onder f), AVG zijn reeds in de loop van de wetgevingsprocedure aan de orde gesteld en besproken (zonder dat overeenstemming kon worden bereikt). In de loop van de wetgevingsprocedure hebben ook sommige lidstaten (zoals Frankrijk) bezwaren geuit tegen het vage criterium van „gerechtvaardigd belang” als legitimatie van verwerking zonder toestemming (zie in dit verband bijvoorbeeld in detail: Kühling/Buchner/Buchner/Petri, 4e druk 2024, DS-GVO, artikel 6, punt 142, met verdere verwijzingen).

Ook de verwijzende rechter heeft ernstige twijfels over de vraag of artikel 6, lid 1, onder f), AVG een voldoende nauwkeurige rechtsgrondslag kan vormen voor het in casu aan de orde zijnde gebied van massale doorzending van positieve gegevens tussen particulieren. In dit verband gaat de verwijzende rechter er in beginsel van uit dat de doorzending van positieve gegevens een aanzienlijke inmenging in de grondrechten vormt. Het recht op bescherming van persoonsgegevens, zoals neergelegd in artikel 8 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, is in de omstandigheden van de moderne, door digitale systemen sterk gekenmerkte massamaatschappij een essentieel grondrecht (zie voor de parallelle bepalingen van de Duitse grondwet: BVerfG, uitspraak van 6 november 2019 – 1 BvR 16/13-,

ECLI:DE:BVerfG:2019:rs20191106.1bvr001613). In casu moeten de vereisten inzake de nauwkeurigheid van de wettelijke grondslagen dienovereenkomstig hoog worden vastgesteld. Dit zal overigens juist moeten gelden voor de doorzending van positieve gegevens die hier aan de orde is. In het kader van deze massale doorzending van gegevens, die miljoenen personen betrof (en buiten de mobiele telefoniegegevens om nog steeds betreft), moet een hele reeks van voor de grondrechten relevante vragen worden geregeld, zoals de vraag welk soort gegevenspunten van welke soort ondernemingen onder welke voorwaarden mogen worden doorgezonden, aan welke instellingen deze gegevens mogen worden doorgezonden, hoe lang deze dan bij de kredietinformatiebureaus mogen worden opgeslagen, hoe deze gegevens voor welke doeleinden worden gebruikt, aan wie zij verder mogen worden bekendgemaakt en vooral hoe deze punten kunnen worden samengebracht in een samenhangend totaalconcept, met bijbehorende beveiligings- en transparantievoorschriften.

De verwijzende rechter heeft ernstige twijfels over de vraag of artikel 6, lid 1, onder f), AVG in voldoende nauwkeurige vorm aan deze regelingsbehoefte voldoet wat de doorzending van positieve gegevens betreft, aangezien het antwoord de facto volledig is toevertrouwd aan een niet nader omschreven gerechtelijke afwegingsprocedure en daardoor uiteindelijk alleen de rechterlijke macht wordt belast met de regulering van dit brede en complexe proces door middel van individuele beslissingen.

Het lijkt veeleer in overeenstemming met de bovengenoemde vereisten inzake de noodzakelijke nauwkeurigheid van de rechtsgrondslagen als de Europese wetgever verplicht is om duidelijke en voldoende precieze bepalingen vast te stellen, of de kwestie van de rechtmatigheid van de doorzending van positieve gegevens aan kredietinformatiebureaus voor algemene fraudevoorkoming als subcategorie van artikel 6, lid 1, onder e), AVG uit te leggen en aldus de nationale wetgevers de mogelijkheid te bieden om specifieke regels vast te stellen overeenkomstig artikel 6, lid 2, AVG.

Tegen deze achtergrond onderzoekt de verwijzende rechter of de hierboven genoemde twijfels kunnen worden weggenomen door artikel 6, lid 1, onder f), AVG in overeenstemming met de grondrechten aldus uit te leggen dat dit hoe dan ook kan worden uitgesloten als rechtsgrondslag voor de doorzending in ieder geval van positieve gegevens.

In de rechtspraak van het Hof is deze vraag nog niet definitief beantwoord. Het is juist dat er rechtspraak bestaat over de verwerking van gegevens door SCHUFA, waaruit blijkt dat het Hof artikel 6, lid 1, onder f), AVG als beoordelingscriterium gebruikt (met name arrest van het Hof van 7 december 2023, C-26/22, punt 74 = EU:C:2023:958). Deze rechtspraak heeft echter enkel betrekking op het beperkte gebied van de verwerking van negatieve gegevens en niet op het gebied van de positieve gegevens dat in casu aan de orde is.

3. Tweede prejudiciële vraag

Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: Moet artikel 6, lid 1, onder f), AVG aldus worden uitgelegd dat deze bepaling hoe dan ook niet kan rechtvaardigen dat positieve gegevens van mobiele telefoniebedrijven zonder toestemming van de betrokkenen aan privaatrechtelijke informatiebureaus worden doorgezonden, wanneer deze bureaus de doorgezonden gegevens vervolgens voor het opstellen van profielen (toekennen van scores) gebruiken?

In dit verband gaat de verwijzende rechter er in beginsel van uit dat ondernemingen die de gegevens doorzenden – zoals verweerster in het onderhavige geval – gerechtvaardigde belangen in de zin van artikel 6, lid 1, onder f), AVG nastreven door positieve gegevens te laten registreren. In het bijzonder is gegevensverwerking met het oog op fraudevoorkoming mogelijk in het licht van de AVG. Het is juist dat de doorzending van de positieve gegevens geen van de door verweerster benoemde belangen rechtstreeks dient, aangezien de doorzending van de gegevens na de sluiting van de overeenkomst logischerwijs hoe dan ook niet preventief kan beschermen tegen fraude door verzoeker. De registratie van de gegevens komt echter indirect ten goede van de ondernemingen en hun belangen doordat zij deelnemen aan het algemene SCHUFA-systeem en aldus ertoe bijdragen dat anderen toegang krijgen tot die gegevens. Hetzelfde geldt voor verweersters belangen om het krediet- en wanbetalingsrisico van toekomstige klanten te kunnen beoordelen. Zoals verweerster op begrijpelijke wijze heeft uiteengezet, is er op het gebied van mobiele telefonie regelmatig sprake van oninbare vorderingen, omdat daar bijzonder fraudegevoelige doorlopende verbintenissen met een kredietrisico worden aangegaan – vaak met levering van hardware.

De verwijzende rechter sluit zich bovendien aan bij de heersende rechtspraak volgens welke de doorzending van positieve gegevens ook noodzakelijk kan zijn voor de behartiging van gerechtvaardigde belangen in de zin van artikel 6, onder f), AVG. Recentelijk heeft bijvoorbeeld het Schleswig-Holsteinische Oberlandesgericht (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Sleeswijk-Holstein) (arrest van 10 juli 2025, Az. 5 U 28/25, nog niet gepubliceerd) in dit verband beslist:

Het is [niet] duidelijk met welke andere middelen het bovengenoemde bestaande belang even doeltreffend zou kunnen worden nagestreefd [...].

Een systeem ter voorkoming van fraude en ter voorkoming van identiteitsdiefstal dat slechts een retrospectief effect heeft, is niet even geschikt als het verstrekken van positieve gegevens. Negatieve gegevens zijn feitelijk niet voldoende om de bovengenoemde fraudescenario's te voorkomen, omdat negatieve gegevens niet beschikbaar kunnen zijn in het geval van een vervalste identiteit en omdat negatieve gegevens nog niet beschikbaar zijn wanneer er binnen een korte periode een groot aantal overeenkomsten voor mobiele telefonie worden gesloten [...].

Hetzelfde geldt, voor zover wordt voorgesteld geen overeenkomsten te sluiten of over te schakelen op pre-paid diensten als medewerkers van verweerster bij het sluiten van een overeenkomst anomalieën ontdekken. Ook dit middel is niet even geschikt om fraude te voorkomen, omdat niet duidelijk is welke anomalieën worden bedoeld en hoe dit kan worden uitgevoerd binnen een gebied waar de overeenkomsten grotendeels online worden gesloten, te meer wanneer de anomalieën zich bij andere aanbieders hebben voorgedaan, waardoor de aanbieder in kwestie zonder de in casu aan de orde zijnde informatie geen enkele mogelijkheid heeft om daarvan kennis te krijgen. Bovendien zal een arbeidsintensievere acquisitie met hogere controledrempels of zullen gewijzigde dienstconcepten geen recht doen aan de sterk geautomatiseerde massale transacties van aanbieders van telecommunicatiediensten en zullen deze bijgevolg mogelijk een milder, maar niet even geschikt middel zijn om het gerechtvaardigde belang te bereiken, omdat dit uiteindelijk waarschijnlijk gevolgen zal hebben voor de prijzen [...].

Ook de mogelijkheid om mobiele telefoons alleen onder eigendomsvoorbehoud te verkopen, zou de telecommunicatiebedrijven niet beschermen tegen frauduleus gedrag. Dit komt omdat een overeenkomstige vordering tot teruggave regelmatig nutteloos is tegen fraudeurs van wie de identiteit of het adres vaak onbekend zijn [...]. Verdere of intensievere maatregelen om het eigendom terug te krijgen zijn derhalve niet denkbaar. Bovendien lijden mobiele telefoons bij de eerste ingebruikneming aanzienlijke waardeverliezen, zodat de noodzakelijke moeite die nodig is om ze terug te vorderen vaak groter is dan de restwaarde van de mobiele telefoon en een eigendomsvoorbehoud economisch zinloos zou zijn.

De verwijzende rechter deelt deze opvatting (zie bijvoorbeeld in dezelfde zin OLG Koblenz, arrest van 12 mei 2025 – 11 U 1335/24 –, ECLI:DE:OLGKOB:2025:0512.11U1335.24.00; dit wordt echter tegengesproken door het LG München I, eindvonnis van 25 april 2023 – 33 O 5976/22 –, GRUR-RS 2023, 10317, ECLI niet gepubliceerd).

De verwijzende rechter heeft echter aanzienlijke en tot nu toe in de rechtspraak van het Hof onopgeloste twijfels over de vraag of artikel 6, lid 1, onder f), AVG aldus kan worden uitgelegd dat de bovengenoemde belangen die voor gegevensverwerking pleiten, zwaarder kunnen wegen dan de tegengestelde belangen van de betrokkenen, in ieder geval in situaties, als de onderhavige, waarin het informatiebureau dat de gegevens ontvangt, deze vervolgens ook gebruikt voor het opstellen van profielen (toekennen van scores).

Aan de kant van verzoeker moet in het kader van de afweging hierbij zijn recht op bescherming van persoonsgegevens in de vorm van artikel 8 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie in acht worden genomen. Dit fundamentele grondrecht dat van groot belang is in de omstandigheden van de moderne, door digitale systemen sterk gekenmerkte massamaatschappij (zie boven), beschermt

de houders van grondrechten ook tegenover particulieren in hun recht om zelf te beslissen welke gegevens aan derden zullen worden verstrekt en welke niet.

Daarentegen moet aan de kant van verweerster haar belang bij het nastreven van bovengenoemde doelstellingen in het kader van de uitoefening van haar recht op vrije uitoefening van een economische activiteit en op bescherming van haar financiële belangen in acht worden genomen.

De verwijzende rechter heeft ernstige twijfels over de vraag of artikel 6, lid 1, onder f), AVG aldus kan worden uitgelegd dat bij de afweging van deze twee belangen die ook uit hoofde van de grondrechten worden beschermd, het belang van de onderneming zwaarder kan wegen.

In dit verband gaat de verwijzende rechter ervan uit dat hoe dan ook moet worden aangenomen dat er een te beschermen hoger belang van de betrokkene bestaat wanneer het doel van de gegevensverwerking ook – zoals in casu – het aanmaken van een persoonlijkheidsprofiel is of wanneer een groot aantal gegevens aan elkaar moet worden gekoppeld (zie ook Kühling/Buchner/Buchner/Buchner/Buchner/Petri, 4e druk 2024, DS-GVO Art. 6 punt 153; NK-DatenschutzR/Schantz Art. 6 punt 106). In dit verband zetten bijvoorbeeld Buchner/Petri overtuigend uiteen:

„In beginsel moet ervan worden uitgegaan dat de betrokkene een te beschermen hoger belang heeft wanneer het doel van de gegevensverwerking het aanmaken van een bewegings-, gebruiks- of persoonlijkheidsprofiel is. Het aanmaken van dergelijke profielen gaat regelmatig gepaard met risico's voor de rechten en vrijheden van de betrokkene [...]. Een belangenafweging moet hierbij daarom regelmatig in het voordeel van de betrokkene uitvallen. Hetzelfde geldt ook voor het samenvoegen van gegevens. Wanneer gegevensreeksen met elkaar moeten worden verbonden, gereproduceerd of verrijkt, rechtvaardigt dit een bijzondere bescherming van de betrokkene. Dit geldt des te meer als de koppeling van gegevens gepaard gaat met een groter aantal gegevensverwerkers [...]” (Kühling/Buchner/Buchner/Petri, 4e druk 2024, DS-GVO, Art. 6 punt 153).

Ook volgens de rechtspraak van het Hof moet bij een belangenafweging ten nadele van de verwerkingsverantwoordelijke in aanmerking worden genomen of een verwerking van gegevens bijzonder omvangrijk is, betrekking heeft op potentieel onbeperkt aantal gegevens en ingrijpende gevolgen heeft voor de gebruiker.

(Bovendien is de in het hoofdgeding aan de orde zijnde verwerking bijzonder omvangrijk, aangezien deze een potentieel onbeperkt aantal gegevens kan betreffen en ingrijpende gevolgen heeft voor de gebruiker, wiens online activiteiten grotendeels of zelfs bijna helemaal door Meta Platforms Ireland worden gevolgd, hetgeen hem het gevoel kan geven dat

zijn privéleven voortdurend in de gaten wordt gehouden [arrest van het Hof van 4 juli 2023, C-252/21, EU:C:2023:537]).

Een dergelijke situatie is hier waarschijnlijk aan de orde. De in casu aan de orde zijnde doorzending van gegevens maakt volgens de door verweerster verstrekte informatie inzake gegevensbescherming ook deel uit van een door SCHUFA beheerd algemeen systeem, dat ook tot doel heeft een persoonlijkheidsprofiel aan te maken dat een globale score oplevert om de kredietwaardigheid van de betrokken personen te registreren. In dit verband wordt een groot aantal gegevenspunten die op zich niet met elkaar verbonden zijn, door een oncontroleerbaar aantal gegevensverwerkers geregistreerd en vervolgens door SCHUFA aan elkaar gekoppeld volgens een systeem dat grotendeels ondoorzichtig is voor de betrokkenen. Dit algemene systeem is in het bijzonder geschikt om de betrokkenen het gevoel te geven dat hun privéleven voortdurend en zonder voldoende beïnvloedingsmogelijkheden in de gaten wordt gehouden.

Ook het Landgericht München I stelt in zijn vonnis van 25 april 2023 (zie hierboven) met betrekking tot de afweging op overtuigende wijze vast:

„In het onderhavige geval ligt de bijzondere intensiteit van de aantasting en daarmee – dienovereenkomstig – ook het gewicht van de betrokken belangen van de consumenten in het feit dat de betrokken personen los van een concrete contractuele verplichting en de concrete gesloten overeenkomst (namelijk na het sluiten van de overeenkomst) en los van hun eigen wangedrag persoonlijke informatie moeten prijsgeven om abstract-algemene doelen na te streven, waarvan de consument in het gunstigste geval pas in een volgende stap [...] en vooral slechts indirect (namelijk door – na een succesvolle fraudebestrijding – betere tarieven/contractvoorwaarden of een „betere” score) zou kunnen profiteren.

In dit verband worden aan de kant van verweerster – die overigens noch een kredietinstelling is met een dienovereenkomstig verhoogd risico op wanbetaling, noch een wetshandhavingsinstantie – uiteindelijk, in samenwerking met het informatiebureau, gegevens zonder reden (want na het sluiten van de overeenkomst) verzameld, met name met het oog op de fraudebestrijding, waardoor voornamelijk consumenten worden geraakt bij wie geen kredietrisico, risico op identiteitsdiefstal of ander frauduleus gedrag bestaat.

Dit is een ernstige aantasting van de belangen van de daardoor geraakte consumenten. In dit verband is voor de consumenten van belang het [...] recht op bescherming van persoonsgegevens, zoals neergelegd in artikel 8 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Het verzamelen van gegevens aan de kant van verweerster leidt bovendien tot een aanzienlijke onevenwichtigheid op het gebied van de informatie tussen de consument enerzijds en de contractuele partner of het

informatiebureau anderzijds, waardoor de positie van de consument en dus zijn rechten – bijvoorbeeld de contractvrijheid – aanzienlijk worden verzwakt. Dit geldt des te meer omdat er een indirecte dwang kan ontstaan om zo volledig mogelijke informatie prijs te geven, bijvoorbeeld om negatieve beoordelingen te vermijden louter op basis van niet-bestaande informatie. [...]

(c) In dit verband kan verweerster zich ook niet beroepen op een eventuele wil van de wetgever om ook positieve gegevens over te dragen die verweerster uit § 31 BDSG wil afleiden in de zin van een „a fortiori” ten opzichte van negatieve gegevens. Ook al vervullen kredietinformatiebureaus met de berekening van scorewaarden op basis van geregistreerde negatieve gegevens een door de rechtsorde goedgekeurde en maatschappelijk gewenste functie (zie BGH GR 2020, 405), geschiedt het doorzenden van negatieve gegevens als gevolg van een eventueel „wangedrag” van de betrokken persoon en niet „zonder reden”, waarmee – anders dan bij positieve gegevens – rekening moet worden gehouden in de afweging voor de gebruikers van de gegevens” (LG München I eindvonnis van 25 april 2023 – 33 O 5976/22 –, t.a.p.).

Deze twijfels van de verwijzende rechter worden bovendien versterkt door andere omstandigheden die in aanmerking moeten worden genomen bij de uitlegging van artikel 6, lid 1, onder f), AVG.

Bij de uitlegging van artikel 6, lid 1, onder f), AVG kunnen met name, en rekening houdend met de regelgevingsdoelstelling van een uniform niveau van gegevensbescherming in de Europese Unie, in aanmerking worden genomen de gedifferentieerde belangenafwegingen van de vóór de inwerkingtreding van de AVG geldende bepalingen (BeckOK DatenschutzR/Albers/Veit, 52e druk 1.5.2025, DS-GVO, Art. 6, punten 63-72). In zoverre valt hier op dat de vorige Duitse wet op de gegevensbescherming de doorzending van positieve gegevens enkel specifiek voor banktransacties als rechtmatig beschouwde (§ 28a, lid 2, BDSG a.F. [oude versie], online beschikbaar op: https://dejure.Org/gesetze/BDSG_a.F./28a.html). Voor het overige – met name voor telecommunicatiebedrijven – werd een groter belang bij de doorzending van gegevens juist ontkend (Kühling/Buchner/Buchner/Petri, 4e druk 2024, DS-GVO Art. 6, punten 159-166a).

Ook de onafhankelijke gegevensbeschermingsautoriteiten van de Bondsrepubliek en de deelstaten, die verenigd zijn in de conferentie over gegevensbescherming, hebben zich bij besluit van 11 juni 2018 uitgesproken tegen de rechtmatigheid van de doorzending van positieve gegevens:

„Verwerking van positieve gegevens over particulieren door informatiebureaus: Commerciële inlichtingenbureaus en kredietinformatiebureaus mogen in beginsel geen zogenoemde positieve gegevens over particulieren verzamelen op basis van artikel 6, lid 1,

onder f), AVG. In het geval van positieve gegevens – dat wil zeggen informatie die geen betrekking heeft op negatieve betalingservaringen of andere niet-conforme gedragingen – prevaleert immers in de regel het te beschermen belang van de betrokkenen om zelf het gebruik van hun gegevens te bepalen. Indien de gegevens door een verwerkingsverantwoordelijke worden doorgezonden aan een informatiebureau, is reeds de doorzending van die gegevens in de regel onrechtmatig op grond van artikel 6, lid 1, eerste volzin, onder f), AVG. Indien een informatiebureau positieve gegevens over particulieren wenst te verzamelen, vereist dit in de regel een geldige toestemming van de betrokkenen in de zin van artikel 7 AVG.” (https://datenschutzkonferenz-online.de/media/dskb/20180611_dskb_verarbeitung_positivdaten.pdf)

De twijfels van de rechter worden evenmin afgezwakt door het feit dat de doorgezonden gegevens op zich slechts weinig gevoelige gegevens zijn die niet diep ingrijpen in het persoonlijkheidsrecht van de betrokkenen, zoals in casu verzoeker. Deze redenering gaat voorbij aan het feit dat het juist inherent is aan het verzamelen van gegevens door de informatiebureaus en aan het daaropvolgende opstellen van profielen (toekennen van scores) om gegevenspunten op te slaan die op zichzelf weinig relevant lijken, maar deze vervolgens te combineren en zodanig samen te voegen tot een totaalprofiel waarmee beweerdelijk significante uitspraken kunnen worden gedaan over het economische persoonlijkheidsprofiel; dit laatste heeft dan zeer ingrijpende gevolgen voor de betrokken personen en hun deelname aan het economisch verkeer die uitermate relevant zijn voor de grondrechten – waarbij het, zo is de ervaring van de rechters na een aantal hoorzittingen, – zoals ook hier – voor de betrokken personen regelmatig onduidelijk blijft hoe hun individuele score is berekend.

De rechter is evenmin overtuigd door het met name door verweerster aangevoerde bezwaar dat de in casu (en in vergelijkbare gevallen) doorgezonden gegevens naar hun aard geen beslissende invloed kunnen hebben op de individuele score van de betrokken personen. Volgens de verwijzende rechter vloeit het grote belang van de litigieuze handelwijze voor de grondrechten veeleer voort uit het feit dat het voor de betrokken consumenten juist grotendeels onduidelijk is hoe en op welke wijze de doorgezonden gegevens van invloed zijn. In het bijzonder is de informatie die SCHUFA zelf in dit verband verstrekt, zoals hierboven weergegeven, diffuus, onduidelijk en niet geschikt om het daaruit voortvloeiende subjectieve gevoel dat men in de gaten wordt gehouden, doeltreffend aan te pakken. Uiteindelijk laat de informatie alleen zien dat de telecommunicatiegegevens soms wel degelijk invloed hebben op de score – en wel volgens een louter rudimentair meegedeeld patroon, soms afhankelijk van de duur van de contractuele relatie of het aantal overeenkomsten, net iets vaker een negatieve invloed (53 % van de gevallen) en voor het overige een positieve invloed (47 %). Wat SCHUFA verder bedoelt met een „marginale” invloed en of deze informatie geloofwaardig is, kan door de betrokkenen niet worden gecontroleerd.

Volgens de verwijzende rechter vloeit niets anders voort uit het feit dat de betrokkenen – zoals in casu verzoeker – volgens de uiteenzetting van verweerster in het algemeen een dergelijke gegevensverwerking hadden kunnen verwachten, aangezien de ondernemingen, zoals in casu verweerster, in het kader van de sluiting van de overeenkomst de doorgifte van de gegevens aan SCHUFA door middel van informatiebladen aankondigen. Ten eerste is dit argument niet overtuigend, al was het maar omdat de aankondiging van toekomstige gegevensverwerkingen slechts relevant kan zijn voor de kwalificatie van de praktijk als onrechtmatig of rechtmatig als deze de betrokkene daadwerkelijk speelruimte biedt. Anders zou de aankondiging louter een formaliteit zijn, met echter ingrijpende gevolgen, hetgeen in strijd zou zijn met de herhaaldelijk door het Hof benadrukte verplichting om de AVG aldus uit te leggen dat het daarin voorziene beschermingsniveau ook in de praktijk effectief wordt. In werkelijkheid wijst niets erop dat het informatieblad in casu de betrokkenen daadwerkelijke speelruimte heeft geboden, aangezien er in de praktijk van gestandaardiseerde procedures voor het sluiten van overeenkomsten binnen de massale transacties geen realistische mogelijkheden voor de consument zijn om bij het sluiten van de overeenkomst te onderhandelen over afwijkingen van de voorziene routines. De enige reële mogelijkheid bestond er hooguit in om af te zien van de sluiting van de overeenkomst, hetgeen erop neer zou komen dat burgers die willen aandringen op de eerbiediging van hun door de AVG gewaarborgde rechten, worden uitgesloten van deelname aan moderne communicatiemogelijkheden en contractmodellen. Een dergelijke uitlegging zou de AVG dus elk nuttig effect ontnemen.

Samenvattend heeft de verwijzende rechter dus ernstige twijfels over de vraag of artikel 6, lid 1, onder f), aldus kan worden uitgelegd dat het de doorzending van de litigieuze gegevens rechtvaardigt, zoals in casu het geval is geweest. Er bestaat nog geen duidelijke rechtspraak van het Hof over deze vraag.

6. Derde prejudiciële vraag

Indien de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord of de eerste en de tweede vraag bevestigend worden beantwoord: Moet artikel 82, leden 1 en 2, AVG aldus worden uitgelegd dat er ook sprake is van een schadeveroorzakend verlies van controle, wanneer positieve gegevens door mobiele telefoniebedrijven zonder toestemming van de betrokkene aan privaatrechtelijke informatiebureaus zijn doorgezonden en daar ten vroegste na aanzienlijk meer dan een jaar zijn gewist en de betrokken consument bij het sluiten van de overeenkomst op de hoogte werd gebracht van de doorzending van deze gegevens?

In de rechtspraak van het Hof is volgens de verwijzende rechter nog niet definitief verduidelijkt of er in gevallen als het onderhavige sprake is van een schadeveroorzakend verlies van controle in de zin van artikel 82, leden 1 en 2, AVG. In de relevante rechtspraak in Duitstalige landen wordt soms aangenomen dat er geen sprake is van verlies van controle in de zin van de relevante rechtspraak als de gegevens niet zijn doorgegeven aan onbekende personen, maar zijn overgedragen aan een onderneming die bij naam bekend is (OLG Schleswig,

arrest van 22 november 2024 – 17 U 2/24 –, ECLI:DE:OLGSH:2024:1122.17U2.24.00; LG Freiburg, vonnis van 27 november 2024 – 8 O 8021/24 – = ECLI:DE:LGFREIB:2024:1127.808021.24.0A), en verzoeker bovendien op de hoogte is gebracht van het gebruik van de gegevens aldaar bij SCHUFA (OLG Koblenz, arrest van 12 mei 2025 – 11 U 1335/24 –, ECLI:DE:OLGKOB:2025:0512.11U1335.24.00). Een recente beslissing van het Bundesgerichtshof moet daarentegen aldus worden opgevat dat er zelfs in een dergelijke situatie sprake kan zijn van een verlies van controle in de zin van de rechtspraak van het Hof van Justitie (BGH, arrest van 13 mei 2025 – VI ZR 67/23 –, punt 19, ECLI thans nog onbekend).

De verwijzende rechter is geneigd de bestaande rechtspraak van het Hof aldus uit te leggen dat er in casu sprake is van schade in de vorm van een verlies van controle. In dit verband gaat de verwijzende rechter ervan uit dat het loutere verlies van controle en daarmee de daaruit voortvloeiende schending van het zelfbeschikkingsrecht met betrekking tot informatie volstaat om schade te doen ontstaan, en dat dit ook wordt bevestigd door de meest recente uitspraak van het Bundesgerichtshof (BGH, arrest van 18 november 2024 – IV ZR 10/24 –, ECLI:DE:BGH:2024:181124UVIZR10.24.0). Volgens deze rechtspraak kan het loutere en tijdelijke verlies van controle over de eigen persoonsgegevens als gevolg van een inbreuk op de algemene verordening gegevensbescherming ook immateriële schade in de zin van de norm vormen. In dit verband hoeft er geen sprake te zijn van concreet misbruik van die gegevens ten nadele van de betrokkene, noch van andere bijkomende merkbare negatieve gevolgen (BGH, arrest van 18 november 2024 – VI ZR 10/24 –, ECLI:DE:BGH:2024:181124UVIZR10.24.0 –, en daarom is de vraag of verzoeker al dan niet bezorgd is over het verlies van controle in casu alleen relevant voor het bedrag van de schade en niet voor de fundamentele aanname van schade). In casu lijkt er sprake te zijn van een voldoende schending van het algemene persoonlijkheidsrecht, in de vorm van het recht op zelfbeschikking op het gebied van informatie in de vorm van een verlies van controle, om het bestaan van schade te bevestigen. Het recht op zelfbeschikking op het gebied van informatie, dat ook door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie wordt beschermd, omvat de bevoegdheid van eenieder om in beginsel zelf te beslissen wanneer, waar en binnen welke grenzen persoonlijke levenssituaties bekend worden gemaakt. Doordat de positieve gegevens bij SCHUFA zijn geregistreerd, heeft verzoeker de controle over zijn gegevens verloren. Dit heeft immers afbreuk gedaan aan het recht van verzoeker om zelf te beslissen waar en aan wie hij die gegevens wenst te verstrekken.

De hierboven uiteengezette tegenargumenten van de genoemde rechterlijke instanties dat de gegevens enkel aan SCHUFA zijn doorgezonden en niet op een vrij toegankelijke lijst op het internet terecht zijn gekomen, zijn niet overtuigend. Deze argumenten gaan eraan voorbij dat de betrokkenen enkel door de doorgifte van de gegevens, althans in eerste instantie, geen controle meer hebben over hun gegevens. Het is juist dat het de betrokkenen op grond van artikel 21 AVG vrijstaat om achteraf bezwaar te maken tegen de gegevensverwerking. Zij kunnen

echter, in ieder geval tijdelijk, niets veranderen aan het feit dat de gegevens bij SCHUFA zijn opgeslagen en ook beschikbaar zijn voor de beoogde groep ontvangers. De enkele omstandigheid dat verzoeker in de onderhavige zaak (anders dan wanneer gegevens terechtkomen op het vrije internet of het darknet) weet aan welke instelling de gegevens zijn doorgezonden, doet niets af aan het feit dat dit zonder rechtvaardiging is gebeurd en dat daardoor inbreuk is gemaakt op het recht van verzoeker om zelf en zelfstandig te beslissen aan wie hij die gegevens bekend wenst te maken. Gelet op de hierboven uiteengezette, ook hogere, uiteenlopende rechtspraak heeft dit volgens de verwijzende rechter verduidelijking nodig en is dit aan de hand van de bestaande rechtspraak van het Hof tot op heden nog niet volledig beantwoord.

[OMISSIS]

[namen van de rechters]